

۶- روشهای پرداخت در قرارداد های بین المللی

(۲)

۴- ضمانت نامه بانکی - یکی از مکانیزم های اساسی اعتبارات بانکی و نوعی روش پرداخت قیمت خصوصا " در معاملات بین المللی محسوب میگردد. بموجب این روش ، بانک بدرخواست مشتری ضمانت انجام صحیح و کامل تعهدات و یا پرداخت دین او در چارچوب یک قرارداد را بعهده میگیرد. تعهدات بانک بموجب ضمانت نامه نسبت به این قرارداد پایه جنبه فرعی داشته و تابع مقررات مربوط به آن خواهد بود. بدین ترتیب روابط میان مضمون له یا طلبکار با مضمون یعنی بانک بر اساس شرایط خصوصی مندرج در معامله اصلی تنظیم میشود، که بویژه وسعت و مدت ضمانت و شرایط آنرا پیش بینی می نماید. در اینکه رابطه میان بانک و مضمون عنه یعنی مشتری (بدهکار) بر چه پایه ای قرارداد دارد ، اختلاف نظر موجود است. عده ای معتقدند که این رابطه بر اساس قوانین و مقررات ناظر بر عملیات بانکی تعیین میشود و عده ای دیگر را اعتقاد بر آنست که این مسئله نیز طبق قانون معامله اصلی حل خواهد گردید. اهمیت موضوع زمانی بیشتر نمایان میشود که در نظر بگیریم محل اجرای ضمانت بانکی در یک کشور و محل انعقاد معامله پایه و صدور ضمانت نامه در کشور دیگر قرار دارد. با اتخاذ هر یک از این دو راه حل بنتایج کاملاً متفاوت میتوان رسید.

ضمانت نامه های بانکی معاملات بین المللی در دو گروه کلی

قابل طبقه بندی است :

(۱): Bank's guarantee ; Cautionnement bancaire.

الف - ضمانت نامه‌ها نیکه قبلاً^{۱۱} از طرف یک بانک داخلی ایران بِنفع یکی از بانکها یا موسسات تجاری خارجی صادر و تضمین کنننده تعهدات خریدار ایرانی میباشد و توسط بانک کارگزار در کشور خارجی تسلیم فروشنده خواهد شد.

ب - ضمانت نامه‌ها نیکه بانک یا کارگزار خارجی از طرف بانک داخلی تنظیم و تسلیم صادرکننده (فروشنده) می نماید و یا آنها نیکه توسط بانک بیگانه بِنفع فروشنده ایرانی صادر و توسط کارگزار مربوطه در ایران تسلیم صادرکننده مذکور میگردد.

کاربرد ضمانت نامه بانکی معمولاً در موارد زیر است :

الف - ضمانت نامه حسن انجام کاریا قرارداد - ضمانت نامه ایست که بِنفع مشتری داخلی (شخص حقیقی و حقوقی اعم از شرکت خصوصی و موسسات دولتی) صادر شده و بموجب آن بانک داخلی در قبـال دریافت تضمین از کارگزار خود متعهد میشود که بِنفع مطالبه و اعلام کتبی مضمون له مینویسند بر قسور مقاطعه کاری خارجی از انجام تمام یا قسمتی از تعهدات خود و بدون نیاز با قومه دلیل در مدت زمان تعیین شده ، مبلغ مورد تعهد نامه را بپردازد.

ب - ضمانت نامه پیش پرداخت اجرای قرارداد - کاربرد این ضمانت نامه در جاییست که خریدار داخلی با عدم تحویل قسمتی از کالا بطور کلی و یا در زمان و مکان پیش بینی شده در قرارداد مواجه گردیده و خساراتی را از جهت نرخ مال التجاره در بازار و وضعیت حمل و نقل ، انبارداری و غیره متحمل میشود ، این تعهد نامه بترتیب مذکور در رد و مورد قبلی توسط بانک ایرانی صادر و اجرای کامل و دقیق تعهدات فروشنده خارجی را معمولاً تا سقف معینی بعنوان پیش پرداخت قید شده در قرارداد اصلی ، از طرف شخص

اخیر تضمین و تامین مینماید .

ج - ضمانت نامه جهت اعتبار در حساب جاری - توسط بانک کارگزار خارجی بدرخواست یک موسسه تجاری و یا صنعتی که در ایران عملیاتی خواهد داشت ما دروباین شرکتها اجازه میدهد بدون نیاز به انتقال سرمایه بتوانند از اعتبار معینی در حساب جاری بر اساس تعهدنامه مورد بحث استفاده نمایند. بانک ایرانی نیز با اجازه اداره اعتبارات و احراز شرایط خاصی اقدام بگشایش حساب جاری بدین منظور مینماید. سر رسید اعتبار مذکور لزوماً " با مدت ضمانت نامه کارگزار خارجی انطباق خواهد داشت .

د - ضمانت نامه جهت شرکت در مناقصه - شخصی خارجی، عم از حقیقی یا حقوقی که مایل است در مناقصه داخلی کشور شرکت نماید، در صورت نیاز میتواند از بانک طرف اعتمادش درخواست صدور تعهدنامه ای باین منظور نماید. سپس بانک خارجی به کارگزار ایرانی دستور میدهد که طی صدور ضمانت نامه ای تعهدات شرکت خارجی را در مقابل شرکت در مناقصه بعهده بگیرد. در ورقه مذکور بانک کارگزار در ایران متعهد میگردد، در صورتی که پیشنهاد شرکت کننده در مناقصه مورد قبول واقع و قرار داد مربوطه جهت امضاء مبرده ارائه، اما از انجام آن سرباز زند، مبلغ معینی را در وعده مشخص پرداخت نماید. .

ه - ضمانت نامه بدون مسئولیت - در این نوع تعهدنامه که توسط کارگزار خارجی صادر شده بانک ایرانی هیچگونه نقش حقوقی نداشته و تنها پس از تصدیق صحت امضاء آنرا با اخذ رسید بذینفع در ایران تسلیم مینماید .

(۱)

ه- حواله بانکی - بموجب ماده ۷۲۴ قانون مدنی "حواله

عقدیست که بموجب آن طلب شخصی از ذمه مدیون به ذمه شخص ثالثی منتقل میگردد". از مفاد این ماده چنین برمیآید که حواله در حقیقت دستورپرداختی است که از جانب شخصی بشخص دیگر ابلاغ می شود تا مبلغ معینی را عندالمطالبه در وجه شخص ثالث یا ذینفع تادیه نماید. در روابط تجاری بین المللی حواله را میتوان دستورپرداختی دانست که از طرف بانک داخل عهده یکی از کارگزاران بصورت کتبی یا تلگرافی (ویسا چک) صادر میشود. اگر بانک صادرکننده با بانک کارگزار در کشور خارجی دارای حساب جاری باشد وجه حواله به ستون بدهکاری اداره مرکزی بانک منظور میگردد. والا قید خواهد شد که مبلغ آن از بانک کارگزار یکسره واجد این خصوصیت است دریافت شود، و مراتب نیز با اطلاع بانک پرداخت کننده میرسد. این نوع حواله را صادره می نامند. در مقابل حواله وارده را طبعاً "باید دستورپرداختی بحساب آورد که از طرف کارگزاران یا دیگر بانکهای خارجی بهمان صورت کتبی یا تلگرافی یا چک بیانکهای داخل کشور واصل میشود.

باین ترتیب حواله های صادره و وارده در جهت تادیه مبالغ کالاهای وارداتی و صادراتی میتواند بعنوان یک روش پرداخت نقدی و بسیار مطمئن مورد استفاده قرارگیرد.

و- چک تجاری بین المللی - چک را میتوان چنین تعریف

نمود، سند قابل معامله ایست که بعهده یک بانک یا موسسه اعتباری جهت کارسازی مبلغ اسمی آن، از محل موجود در حساب جاری صادرکننده، در وجه یا حواله کرد ذینفع (شخص معین یا حامل) صادر میگردد. در معاملات بین المللی بنا باقتضای مورد، چک ممکن است بیکسی از

(۱): Bank's Transfer ; Virement bancaire

صورتی را در صورتی که :

الف - چکهای صادره یک بانک داخلی عهده بانک خارجی

ب - چکهای صادره اشخاص حقیقی و یا حقوقی عهده بانکی در کشور خارجی .

ج - چکهای صادره توسط بانکهای خارجی (کارگزاران یا دیگر بانکها) عهده بانک داخل کشور

د - چکهای مسافری

الف - در طریق اول بانک مبدأ عهده بانک خارجی که در آن دارای حساب جاریست چکی تنظیم و بذینفع واگذار مینماید . شخص اخیر میتواند در کشور خارجی ببنک محال علیه مراجعه و وجه سند را دریافت دارد ، یا بعنوان وسیله پرداخت بهای کالای وارداتی خود آنرا ظهرنویسی نموده و بفروشنده تسلیم نماید . فروشنده خارجی یا چک را بعنوان وکالت در وصول به بانک مورد نظر خود سپرده و موسسه اخیر اقدام بدرخواست وجه آن از بانک محال علیه مینماید ، و یا اینکه جهت پرداخت ثمن معاملات دیگر خود ب اشخاص ثالث ظهرنویسی خواهد کرد .

ب - در طریق دوم ، خریدار داخلی ، چکی عهده بانک خارجی که در آن دارای حساب جاریست صادر و بفروشنده خارجی تسلیم مینماید . شخص اخیر نیز ب روش فوق امکان همه گونه معامله روی سند را خواهد داشت .

ج - در طریق سوم ، کارگزار خارجی یا بانک دیگر بعنوان دریافت قیمت کالای وارداتی بایران چکی عهده بانک ایرانی تاسیس و بگریان میاندازد ، و این معمولاً هنگامی اتفاق می افتد که بانک داخلی نزد کارگزار خود در خارج دارای وجه لازم نباشد .

د - در طریقه چهارم ، بدرخواست تاجر عازم بکشور بیگانه ، بانسک داخلی چکی عهده یکی از کارگزاران خود در آنجا صادر و تسلیم مشتری مینماید ، شخص اخیر پس از ورود بمقصد هرگونه که مایل باشد میتواند اندازه سند مزبور استفاده کند .

با وجود این امکان وسیع کاربرد ، استفاده از چک در برابر دیگر ابزارهای پرداخت معاملات تجاری بین المللی تضعیف گردیده است .

از نظر مقررات بین المللی ، باید گفت همزمان با مذاکرات روی برات و سفته جلساتی نیز به متحدالشکل نمودن حقوق چک در سطح جهانی اختصاص یافت . این کنفرانسها در مورد چک بالاخره در تاریخ ۱۱ مارس ۱۹۳۱ به نتیجه رسید و حاصل آن مجموعه ایست در سه قرارداد :

قرارداد اول از قانون متحدالشکل تشکیل شده ،
قرارداد دوم مربوط به تعارض قوانین میباشد ،
و قرارداد سوم راجع به حق تمبر است .

در حال حاضر بعلت اختیارها و استثنای هائیکه در کنوانسیون ژنو در مورد چک وجود دارد ، حتی اتحاد حقوقی کشورهای امضاء کننده نیز در این زمینه در حد مطلوب نیست و ممالک گوناگون مقررات ویژه ای در سطح ملی راجع به چک وضع نموده اند . بطور کلی از لحاظ حقوق چک میتوان کشورهای مختلف را به دو گروه تقسیم نمود :

گروه اول - ممالک امضاء کننده کنوانسیون و آنهائیکه بعداً " بآن ملحق گردیده اند .

گروه دوم - کشورهای انگلوساکسون که دارای حقوق چک قدیمی تری (۱)

میباشند . برای این دسته از ممالک ، چک ، برات
(۱) : کشور انگلستان فقط قرارداد سوم راجع به حق تمبر را امضاء نموده است .

برویتی است که بعهده یک بانک صادر میشود و از این جهت یکی از اسناد تجاری محسوب میگردد. حال آنکه در حقوق فرانسه، معمولاً "چک را خارج از اسناد تجاری (بسرّات سفته، اسناد در وجه حامل و قبوض انبارهای عمومی) مورد بررسی قرار میدهند.

لازم به تذکر است که ایران در جلسات کنوانسیون ژنو شرکت نداشته و بعداً "نیزبان ملحق نگردیده است.

(۱)
۷- اعتبارنامه مسافری - یکی دیگر از روشهای پرداخت در معاملات خارجی، استفاده از اعتبارنامه بانکی میباشد. این اعتبارنامه ورقه ایست که بموجب آن بانک اعتباردهنده به بانک کارگزار دستور واگذاری مبلغ معینی را بذینفع میدهد. گاهی اوقات اعتبارنامه بتقاضای مشتری بانک صادر و سپس توسط شخص اخیر به فروشنده کالا یا خدمات در کشور دیگر بعنوان پرداخت بهای کالای ارسال فرستاده میشود. گاهی نیز این ورقه از طرف بانک به مسافر یا زرگان داده شده تا او در کشور محل معامله بتواند با مراجعه به بانک رابط، از وجه اعتبارنامه استفاده کرده ثمن معاملات خود را بپردازد. ممکن است بر اساس اعتبارنامه، تاجر در مملکت بیگانه تنها اجازه صدور برات روی بانک کارگزار را داشته که روی آن قبولی خواهد نوشت و باین ترتیب سند آماده برای انتقال بفروشنده خارجی خواهد بود.

اعتبارنامه بانکی با خصوصیات فوق نبایست جزء اسناد تجاری مانند برات و سفته و چک بحساب آید، این ورقه فاقد مهلت و سررسید بوده و همیشه با اعتبار شخص بازرگان تنظیم و تنها یک سند بانکی

(۱): Traveller's Letter of Credit ; Lettre de Crédit

محسوب میشود. تاسیس این مکانیزم زائیده عرف و عادت بانک و
کاربرد تجاری آن بوده و از لحاظ طبیعت حقوقی بهیچ یک از سیستمهای
سنتی و اپستگی یا شباهت ندارد.

روابط حقوقی ناشی از اعتبارنامه، سه جانبه و بروی دو محور
استوار است:

محور اول - رابطه بانک اعتباردهنده و مشتری - اگر شخص اخیر فاقد
اعتبار لازم است بانک برای صدور ورقه فوق میتواند
تقاضای پیش پرداخت نماید. اعتبارنامه ای که در پی
آن تنظیم میشود دیداری و غیر قابل برگشت خواهد بود.
محور دوم - رابطه بانک اعتباردهنده با بانک کارگزار - این
رابطه را میتوان یک نوع نمایندگی^(۳) درواگذاری اعتبار
تلقی کرد.

اعتبارنامه را ساده گویند در صورتیکه بانک کارگزار در کشور
بیگانه صراحتاً " تعیین شده باشد. در این صورت مشتری فقط بهمان
بانک میتواند مراجعه نماید. و اعتبارنامه بخشنامه ای آنست که تمام^(۴)
کارگزاران بانک را در کشورهای خارجی در بر میگیرد. لذا اعتبار
گیرنده از این لحاظ دارای آزادی عمل بیشتری خواهد بود.

(۱): Issuing bank

(۲): Notifying bank

(۳): Mandat

(۴): Circular Letter of Credit ; Letter Circulaire.